

Anamaria-Bianca TONȚ
(Universitatea din Oradea)

**Variația -esc/-ø la indicativul
prezent al verbelor românești
de conjugarea a IV-a:
analiză normativă
pe baza DOOM3**

Abstract (The Variation -esc/-ø at Present Indicative of 4th Conjugation Romanian Verbs. A Normative Analysis based on DOOM3 (The Orthographic, Orthoepic and Morphologic Dictionary of the Romanian Language) This paper aims to investigate the conjugation tendencies of fourth-conjugation verbs in contemporary Romanian, focusing on establishing the proportions between verbs that use the -esc augment (weak present), those that conjugate without the augment (strong present), and those that display variation between the two patterns. Based on an inventory of 729 verbs extracted from DOOM3, the analysis identifies clear markers in line with the current linguistic standard: 510 verbs use the augment -esc, 188 verbs conjugate without the augment, and 31 verbs show variation between the two forms. The purpose of this study is not only to detect current flexional trends but also to formulate coherent and systematic lists, aligned with recent normative codifications. The research examines in detail the morphological behavior of verbs based on their infinitive endings (-ui, -ăi, -âi, -ări, -ăni) and tracks how these forms either conform to or deviate from traditional paradigms. By combining quantitative analysis with normative observations, the study contributes to refining the classification of fourth-conjugation verbs and enhancing the understanding of morphological evolution processes in contemporary Romanian.

Keywords: *verbal inflection, fourth conjugation, morphological variation, the -esc augment, DOOM3.*

Rezumat: Lucrarea de față își propune să investigheze tendința de conjugare a verbelor de conjugarea a IV-a în limba română contemporană, având ca obiectiv stabilirea proporțiilor între verbele care utilizează augmentul -esc (prezent slab), cele care se conjugă fără augment (prezent tare) și cele care manifestă variație între cele două tipare. Pe baza inventarierii a 729 de verbe extrase din DOOM3, analiza stabilește repere clare în conformitate cu norma actuală: 510 verbe folosesc augmentul -esc, 188 de verbe se conjugă fără augment, iar 31 de verbe prezintă variație între cele două forme. Demersul are drept scop nu doar identificarea tendințelor actuale de flexiune, ci și formularea unor liste coerente și sistematice, conforme cu standardizarea normativă recentă. Studiul examinează în detaliu comportamentul morfologic al verbelor în funcție de terminațiile lor la infinitiv (-ui, -ăi, -âi, -ări, -ăni) și urmărește modul în care acestea se aliniază sau se îndepărtează de paradigmele tradiționale. Prin coroborarea analizei cantitative cu observațiile de ordin normativ, lucrarea aduce o contribuție la rafinarea clasificării verbelor de conjugarea a IV-a și la o mai bună înțelegere a proceselor de evoluție morfologică din limba română actuală.

Cuvinte-cheie: *flexiune verbală, conjugarea a IV-a, variație morfologică, augmentul -esc, DOOM3.*

1. Despre verbele românești de conjugarea a IV-a

În limba română, clasificarea verbelor în conjugări se realizează, în mod tradițional, pe baza sufixului de infinitiv, criteriu morfologic stabil și relevant pentru organizarea paradigmatelor flexionare. Această abordare, consacrată în gramaticile normative, împarte verbele în patru conjugări, corespunzătoare terminațiilor de infinitiv: *-a*, *-ea*, *-e* și *-i/-î*. Fiecare dintre aceste clase cuprinde verbe care prezintă trăsături flexionare relativ omogene, reflectate în formele de prezent ale indicativului și conjunctivului, în modul imperativ, precum și în alte segmente ale paradigmei verbale. Criteriul sufixului de infinitiv oferă un cadru sistematic pentru descrierea variației morfologice a verbelor și constituie punctul de plecare pentru identificarea particularităților flexionare ale fiecărei clase. Deși această împărțire generală s-a menținut de-a lungul tradiției lingvistice românești, cercetările recente, precum cele reflectate în *Gramatica limbii române* (GALR 2005), propun o rafinare a acestor categorii, prin introducerea subclaselor flexionare, în special în cadrul conjugărilor cu un grad mai ridicat de variație internă.

Conjugarea a IV-a reprezintă una dintre cele patru clase verbale tradiționale ale limbii române, fiind delimitată pe baza sufixului de infinitiv *-i* (mai rar *-î*). În cadrul acestei conjugări sunt incluse atât verbe moștenite din latină, cât și numeroase împrumuturi neologice, ceea ce explică, în parte, variația tipologică manifestată în paradigmele flexionare. Din punct de vedere morfologic, verbele acestei clase se caracterizează prin prezența alternanțelor de radical, prin apariția sau absența augmentului *-esc* în formele de prezent și conjunctiv, precum și prin diverse fenomene de sincretism între persoanele verbale. GALR (2005, 550) propune o departajare a verbelor de conjugarea a IV-a în trei subclase flexionare (IV, V și VI), considerate în lucrarea menționată drept conjugări autonome, fiecare dintre ele ilustrând un model specific de flexiune:

- **subclasa a IV-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [*-i*], sufix de prezent [*-Ø*] și omonimia desinențială 3 ind. prez. = 6 ind. prez.: *a acoperi*, *a contribui*;
- **subclasa a V-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [*-i*], sufix de prezent [*-Ø*] și omonimia desinențială 1 ind. prez. = 6 ind. prez.: *a adormi*;
- **subclasa a VI-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [*-i*], sufix de prezent [*-esc*¹~*-ești*]: *a citi*, *a tăgădui*.

¹ Vezi Adnana Boioc Apintei, Alexandru Nicolae, *Dinamică flexionară verbală: studiu de corpus asupra variației esc/-ø în limba română contemporană*, în „Limba română”, LXVIII, 4, 2019, p. 459–474, elementele flexionare *-esc* (conjugarea a IV-a) și *-ez* (conjugarea I) au primit o serie de denumiri în literatura de specialitate: *sufix*, *desinență*, *interfix*, *infix*, *augment*, preferată fiind, în studiile recente, cea din urmă.

2. Studiul variației -esc/-Ø: de la DOOM2 la DOOM3

În studiul intitulat *Dinamică flexionară verbală: studiu de corpus asupra variației -esc/-Ø în limba română contemporană* (2019), Adnana Boioc Apintei și Alexandru Nicolae întreprind o cercetare riguroasă asupra unui fenomen de variație morfologică caracteristic unei subclase de verbe din conjugarea a IV-a. Obiectul principal al analizei îl constituie, după cum menționează autorii în prima parte, alternanța între formele de prezent marcate prin augmentul -esc (denumit *prezent slab*) și formele fără augment, notate -Ø (*prezent tare*), fenomen ilustrat prin opoziții precum *biciuiesc / biciui*. Această dublă manifestare morfologică este interpretată drept expresia coexistenței a două tipare flexionare în sistemul verbal contemporan.

Autorii își fundamentează demersul pe *Corpusul computațional de referință pentru limba română contemporană* (CoRoLa), instrument care le permite să întreprindă o analiză cantitativă relevantă din punct de vedere empiric. Inventarul studiat cuprinde 49 de verbe, dintre care (a) 34 sunt verbe pentru care DOOM2 (*Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a doua) consemnează existența variației flexionare, iar (b) 15 sunt verbe pentru care norma prescrie o unică formă de prezent, forma recomandată de DOOM2 fiind cea din paranteză (Boioc Apintei & Nicolae 2019, 460):

- (a) *biciui* (*biciuiește / biciui*), *birui* (*biruiește / birui*), *bocăni* (*bocănește / bocăne*), *boncăi* (*boncăiește / boncăie*), *cheltui* (*cheltuiește / cheltui*), *chinui* (*chinuiește / chinui*), *ciocăni* (*ciocănește / ciocăne*), *clănțani* (*clănțânește / clănțăne*), *cloncăi* (*cloncăiește / cloncăie*), *cloncăni* (*cloncăne / cloncănește*), *cotrobăi* (*cotrobăie / cotrobăiește*), *crănțani* (*crănțânește / crănțăne*), *croncăni* (*croncăne / croncănește*), *dăngăni* (*dăngănește / dăngăne*), *destăinui* (*destăinuie / destăinuiește*), *dibui* (*dibuie / dibuiește*), *drăcui* (*drăcuie / drăcuiește*), *dupăi* (*dupăiește / dupăie*), *hăpăi* (*hăpăie / hăpăiește*), *horpăi* (*horpăie / horpăiește*), *huidui* (*huiduie / huiduiește*), *învârti* (*învârte / învârtește*), *leorbăi* (*leorbăie / leorbăiește*), *leorcăi* (*leorcăie / leorcăiește*), *leorpăi* (*leorpăie / leorpăiește*), *mântui* (*mântuiește / mântuie*), *murmui* (*murmuie / murmuiește*), *(se) olecăi* (*olecăie / olecăiește*), *orbecăi* (*orbecăie / orbecăiește*), *piscui* (*piscuiește / piscuie*), *strădui* (*străduiește / străduie*), *tângui* (*tânguiește / tânguie*), *țăcăni* (*țăcăne / țăcănește*), *zgândări* (*zgândărește / zgândăre*);
- (b) *bâigui* (*bâiguie*), *băltăcâi* (*băltăcăie*), *bântui* (*bântuie*), *bârâi* (*bârâie*), *bățai* (*bățăie*), *behăi* (*behăie*), *(se) bizui* (*bizuie*), *bombăni* (*bombăne*), *ciondăni* (*ciondănește*), *dăinui* (*dăinuie*), *gătui* (*gătuie*), *înghesui* (*înghesue*), *măcăni* (*măcăne*), *răzui* (*răzuiește*), *târgui* (*târguiește*).

În secțiunea a treia, cei doi lingviști propun o analiză morfologică minimală și schițează evoluția augmentului *-esc* în istoria limbii române, iar secțiunea a patra este consacrată analizei cantitative detaliate a variației pe baza datelor din CoRoLa. Ultima și, totodată, cea mai relevantă parte a studiului menționat o constituie concluziile autorilor asupra variației flexionare *-esc/-Ø* (Boioc Apintei & Nicolae 2019, 470-471):

- Pentru majoritatea verbelor analizate (cele care au depășit pragul de 10 ocurențe), soluțiile propuse de DOOM2 sunt confirmate integral: fie verbele prezintă variație și preferințele indicate în dicționar sunt respectate, fie, în lipsa variației, forma recomandată de DOOM2 este aceea întâlnită în uz;
- Un set de verbe (*birui, bocăni, chinui, clănțani, zgândări*) confirmă doar parțial indicațiile DOOM2: deși prezintă variație, dicționarul nu reflectă corect preferința variantelor din uz.
- Pentru alte verbe, există neconcordanțe importante:
 - În cazul unor verbe (*bocăni, ciocăni, cotrobăi, destăinui, hăpăi, învârti, tângui, strădui*), deși DOOM2 indică două tipare de conjugare, în uz una dintre forme are o frecvență sub 25%, ceea ce nu susține ideea de variație echilibrată;
 - Două verbe (*dăinui* și *răzui*) prezintă variație reală în uz, deși DOOM2 recomandă o singură formă, semnalând astfel necesitatea unei corecturi normative;
 - În cazul verbului *behăi*, forma prevalentă în uz este prezentul slab, deși DOOM2 recomandă doar prezentul tare;
- Verbele cu utilizare limitată, marcate în dicționar ca populare sau regionale, au o frecvență extrem de mică (sub 10 ocurențe în corpus), ceea ce pune sub semnul întrebării justificarea prezenței lor într-un dicționar normativ destinat limbii standard.

În ceea ce privește dinamica flexionară, concluziile studiului indică faptul că, în româna actuală, conjugarea cu augment (*-esc*) se află într-o tendință de retragere, confirmând observațiile anterioare ale lui Croitor (2002) și Gabriela Pană Dindelegan (1987, 83-97). Totuși, proporția covârșitoare a verbelor cu conjugare slabă, precum și integrarea tiparului cu augment de către împrumuturi recente (ex. *aflui, bipui, killeri*), susțin ideea că acest model flexionar continuă să fie puternic reprezentat atât la nivelul codificării lexicografice, cât și în uzul efectiv.

Din studiul realizat de Adnana Boioc Apintei și Alexandru Nicolae, se observă lesne faptul că variația flexionară afectează în mod special verbele de conjugarea a IV-a care se termină în *-ui, -ăi, -âi, -ări* sau *-ăni*. Aceste verbe se disting printr-un comportament morfologic variabil la nivelul flexiunii de prezent, manifestând fie paradigma cu prezent tare (caracterizată prin absența augmentului, notată convențional

cu -Ø), fie paradigma cu prezent slab (care presupune prezența augmentului -esc), fie, în anumite cazuri, coexistența ambelor tipare.

3. Verbele de conjugarea a IV-a terminate cu -ui, -ăi, -âi, -ări și -ăni.

Studiu pe baza DOOM3

În vederea investigării modului în care DOOM3 selectează și fixează normativ alternanța dintre prezentul tare (marcat prin absența augmentului, convențional notat cu -Ø) și prezentul slab (caracterizat prin prezența augmentului -esc), am constituit un inventar al tuturor verbelor de conjugarea a IV-a înregistrate în această lucrare normativă care, prin structura lor morfologică, sunt susceptibile de a admite ambele tipare flexionare. Selecția a vizat verbele terminate în -ui, -ăi, -âi, -ări și -ăni, nu pentru a analiza variația lor efectivă în uz, ci pentru a evidenția opțiunile normative ale DOOM3: fie menținerea unei paradigme unitare, fie acceptarea explicită a dubletelor flexionare. Demersul se limitează, așadar, la descrierea și interpretarea variației consemnate și normate de DOOM3, cu precizarea necesară că norma astfel stabilită nu reflectă întotdeauna în mod fidel fluctuațiile și preferințele reale din uzul limbii contemporane.

3.1. Verbe terminate în -ui

3.1.1. Inventar de forme

DOOM3 înregistrează 412 verbe terminate la infinitiv în -ui: *aflui, aghesmui, alcătu¹i, (se) alcătu²i, aprețui, arcui, arestui, argintui, asemui, atribui, băciui, băițui, bănu¹i, bărdui, băigui, bântui, bărnui, benchetui, biciui, birui, (se) bizui, blănu¹i, boncălu¹i, brandui, brăcu¹i, brănu¹i, brăzdu¹i, bruftui, bruftulu¹i, bubui, bui, burfui, (se) burzului, călăfătu¹i, căpătu¹i, căpu¹i, cârmui, celui, cepui, cercui, cerui, cetlui, (se) chefălu¹i, chefui, cheltui, chenăru¹i, chezășui, chibzui, chinui, chitui, chiui, cinătu¹i, cislui, ciuru¹i¹, ciuru²i², clăcu¹i, conglăsu¹i, conlocui, (se) consfătu¹i, constituie, construiește, contribui, conviețui, dăinu¹i, dăltui, dănțui, dăru¹i, deflui, desfătu¹i, despecetlui, desprăfu¹i, desprejmu¹i, destăinu¹i, destitui, dezlănțui, dezlocui, deznădăjdu¹i, dezobișnu¹i, dezvălu¹i, dezvinu¹i, dibui, dijmui, dirigu¹i, discui, disprețui, distribu¹i, drăcu¹i, drămălu¹i, drămu¹i, drișcu¹i, drumui, dudu¹i, durdu¹i, făcălu¹i, făgădu¹i, fălțui, făptui, fățui, ferchezui, feredui, fierăstrui, fitui, flecu¹i, frăsu¹i, fugui, fulgu¹i, fumui, furniru¹i, găbui, gărdui, găzdu¹i, gătu¹i, gelui, gerui, (se) ghemui, ghiftui, ghintui, ghizdu¹i, glăsu¹i, grundui, gurlui, hăcu¹i, hăitu¹i, hălădu¹i, hămu¹i, hărțui, hățui, hău¹i, hârbui, honui, (se) hrentui, hrepcui, huciui, hui, huidui, humui, hurdu¹i, hurui, instituie, instruieste, intuieste, iui, împăciui, împrejmu¹i, încartiru¹i, încăpu¹i, încărdu¹i, încercui, închipui, (a-și) închipui, îndigui, îndreptui, îndritui, înfăptui, îngădu¹i, (se) înghemu¹i, înghesu¹i, (se) îngurlui, înlănțui, înlocui, înșirui, înțărui, învălu¹i, învinu¹i, jăru¹i, jefui, jehui, jindui, jintui, jupui, jurui, lăcătu¹i, lăcu¹i, lămbui, lărmui, lecu¹i, legiui, (se) lehametui, lepu¹i, leșui, locui, lustruiește, lutui, mângălu¹i, mărșălu¹i, mărșui, (se) măscui, măslui, mântui¹, mântui², mânui, melestui, milui, mirui, mistui, mișui, mitui, mițui, murmui, murui, mustui, mușlui, muștrului, nădăjdu¹i, năpăstu¹i, năru¹i, năzu¹i,*

nitui, nutui, obijdui, obișnui, oblădui, ocârmui, orândui, (se) osârdui, păcătui, palmui, părădui, păru, păsui, (se) pârgui, pecetlui, perdăfui, perdelui, pescui, picui, pietrui, pildui, pirui, piscui, pistui, piui, pizmui, plănui, plăsmui, plenui, pleșcui, plicui, plumbui, plutui, pomădui, pomăzui, povățui, prădui, prăznui, prețălui, prețui, pricinui, prilejui, primejdui, probălui, propovădui, protegui, prundui, pudrui, pui, răbui, (se) răcădui, (se) răfui, rășlui, rășpălui, răzălui, răzbubui, răzui, rându, reatribui, rebrandui, reconstitui, reconstruiește, redistribui, restituie, retribu, revizui, rișlui, rihtui, rindelui, rișui, rostui, sălășlui, sărădui, (se) sârgui, schingiui, sclipui, secătui, semălui, sfântui, sfătui, sfârcui, silui, sinelui, slimui, smălțui, smredui, spânzui, spârcui, spicui, (se) spilcui, stăru, stihui, stivui, (se) strădui, străjui, substitui, sudui, sui, supraviețui, șanțui, șerfui, șerpui, șerui, șeverui, șfăru, șfichiui, șicui, șindrui, șinui, șițui, șlefui, șmirghelui, șnurui, șoselui, șpăclui, șpăltui, șperțui, șpraițui, șprițui, ștăntui, ștemplui, ștemui, știftui, ștolui, ștrecui, ștuțui, șugui, șurubui, șușui, tăblui, tăgădui, tăifășui, tăinui, tălăzui, tălpălui, tălpui, tămadui, (se) tăui, tălcui, tăngui, (se) tăngui, tărgui, tărnui, tehui, terciui, tescui, ticlui, tiui, trebui¹, trebui², trilui, turui, tutui, țărcui, țărmui, țepui, țevui, țicui, țintui, țistui¹, țistui², țiuiește, (se) țuicui, (se) țuțuia, ugui, ului, undui, urui/urlui, ușui, văcsui, vălțui, vămui, vărui, vătui, vântui, vârfui, (se) vâртеjui, vecui, versui, viermui, viersui, viețui, vlăgui, vrăfui, vremui, vui, zavistui, zăgăzui, (se) zbânțui, (se) zbențui, zblendui, zburățui, (se) zdrențui, zeciui, zemui, zețui, zghihui, zgudui, zidui, zimțui, zincui, zurui, zuzui, zvecui, (se) zvidui.

3.1.2. Verbe cu augment (-esc)

Subclasa a VI-a a conjugării a IV-a se caracterizează prin sincretismul între persoana 1 și persoana 6 la indicativul prezent (de exemplu, *eu pietruiesc / ei pietruiesc*), precum și prin prezența augmentului -esc, aplicabil formelor de persoanele 1–3, respectiv 6. Aceste particularități definesc un tipar specific de flexiune slabă.

Din totalul celor 412 verbe terminate în -ui identificate în DOOM3, 339 de verbe (reprezentând aproximativ 82%) urmează acest model morfologic:

EL	EU ¹ = EI
<i>afluieste, aghesmuiește, alcătuiește, (se) alcătuiește, aprețuiește, arcuieste, arestuiește, argintuiește, aseamăuiește, băciuește, băițuiește, bănuiește, bărduește, bărnuieste, benchetuiește, blănuiește, boncăluiește, branduiește, brăcuiește, brănuiește, brăzduiește, bruftuiește, bruftuluiește, buiește, burfuiește, (se) burzuluiește, călăfătuiește, căpătuiește, căpuiește, cărmuiește, celuiește, cepuiește,</i>	<i>afluiesc, aghesmuiesc, alcătuiesc, (mă/se) alcătuiesc, aprețuiesc, arcuiesc, arestuiesc, argintuiesc, asemuiesc, băciuiesc, băițuiesc, bănuiesc, bărduiesc, bărnuiesc, benchetuiesc, blănuiesc, boncăluiesc, branduiesc, brăcuiesc, brănuiesc, brăzduiesc, bruftuiesc, bruftuluiesc, buiesc, burfuiesc, (mă/se) burzuluiesc, călăfătuiesc, căpătuiesc, căpuiesc, cărmuiesc, celuiesc, cepuiesc, ceruiesc, cetluiesc, (mă/se) chefăluiesc, chefuiesc, chenăruiesc,</i>

¹ Nu au forme pentru persoana 1: *a fulgii, a fumui, a gerui, a hui, a (se) pârgui, a pui, a (se) tăui, a țistui², a vântui, a vremui.*

cercuiește, ceruiește, cetluiește, (se) chefăluiește, chefuiește, chenăruiește, chezășuiește, chibzuiește, chituiește, cinătuiește, cisluieste, ciuruiește², clăcuiește, conglăsuiește, conlocuiește, (se) consfătuiește, construiește, conviețuiește, dăltuiește, dănțuiește, dăruiește, defluiește, desfătuiește, despecetluiește, desprăfuiește, desprejmuiește, dezlocuiește, deznădăjduiește, dezobișnuiește, dezvinuiește, dijmuieste, diriguiește, discuiește, disprețuiește, drămăluiește, drămuiește, drișcuiește, drumuiește, făcăluiește, făgăduiește, fălțuiește, făptuiește, fățuiește, ferchezuieste, fereduiește, fierăstruiește, fituiește, flecuiește, frăsuiește, fuguiește, fulguiește, fumuieste, furniruiește, găbuiește, gărduiește, găzduiește, geluiește, geruiește, (se) ghemuiește, ghiftuiește, ghintuiește, ghizduiește, glăsuiește, grunduiește, hăcuiește, hăituiește, hălăduiește, hămuiește, hărțuiește, hățuiește, hăuiește, hârbiuiește, honuiește, (se) hrentuiește, hrepcuiește, huciuiește, huiește, humuiește, hurduiește, instruieste, intuieste, împăciuiește, imprejmuiește, încartiruiește, încăpuiește, încârduiește, încercuiește, îndiguiește, îndreptuiește, îndrituiește, înfăptuiește, (se) înghemuiește, (se) îngurluiește, înlocuiește, înțarcuiește, învinuiește, jăruiește, jefuiește, jeluiește, jinduiește, jintuiește, juruiește, lăcătuiește, lăcuiește, lămbuiește, lărmuiește, lecuiește, legiuiește, (se) lehămetuiește, lepuiește, leșuiește, locuiește, lustruiește, lutuiește, mângăluiește, mărșăluiește, mărșuiește, (se) măscuiește, măsluiește, mânduiește,	chezășuiește, chibzuiește, chituiește, cinătuiește, cisluieste, ciuruiește, clăcuiește, conglăsuiește, conlocuiește, (mă/se) consfătuiește, construiește, conviețuiește, dăltuiește, dănțuiește, dăruiește, defluiește, desfătuiește, despecetluiește, desprăfuiește, desprejmuiește, dezlocuiește, deznădăjduiește, dezobișnuiește, dezvinuiește, dijmuieste, diriguiește, discuiește, disprețuiește, drămăluiește, drămuiește, drișcuiește, drumuiește, făcăluiește, făgăduiește, fălțuiește, făptuiește, fățuiește, ferchezuieste, fereduiește, fierăstruiește, fituiește, flecuiește, frăsuiește, fuguiește, fulguiește, fumuieste, furniruiește, găbuiește, gărduiește, găzduiește, geluiește, (mă/se) ghemuiește, ghiftuiește, ghintuiește, ghizduiește, glăsuiește, grunduiește, hăcuiește, hăituiește, hălăduiește, hămuiește, hărțuiește, hățuiește, hăuiește, hârbiuiește, honuiește, (mă/se) hrentuiește, hrepcuiește, huciuiește, huiește, humuiește, hurduiește, instruieste, intuieste, împăciuiește, imprejmuiește, încartiruiește, încăpuiește, încârduiește, încercuiește, îndiguiește, îndreptuiește, îndrituiește, înfăptuiește, (mă/se) înghemuiește, (mă/se) îngurluiește, înlocuiește, înțarcuiește, învinuiește, jăruiește, jefuiește, jeluiește, jinduiește, jintuiește, juruiește, lăcătuiește, lăcuiește, lămbuiește, lărmuiește, lecuiește, legiuiește, (mă/se) lehămetuiește, lepuiește, leșuiește, locuiește, lustruiește, lutuiește, mângăluiește, mărșăluiește, mărșuiește, (mă/se) măscuiește, măsluiește, mânduiește, melestuiește, miluiește, miruiește, mituiește, mițuiește, muruiește, mustuiește, mușluiește, muștruluiește, nădăjduiește, năpăstuiește, năzuiește, nituiește, nutuiește, obijduiește, obișnuiește, oblăduiește, ocărmuiește, orânduiește, (mă/se) osârduiește, păcătuiește, pâlmuiește, părăduiește, păruiește, păsuiește, (se) pârguiește, pecetluiește, perdăfuiește, perdeluiește,
---	---

melestuiește, miluiește, miruiește, mituiește, mițuiește, muruiește, mustuiește, mușluiește, muștruluiește, nădăjduiește, năpăstuiește, năzuiește, nituiește, nutuiește, obijduiește, obișnuiește, oblăduiește, ocârmuiește, orânduiește, (se) osârduiește, păcătuiește, pălmuiește, părăduiește, păruiește, păsuiește, (se) pârguiește, pecetluiește, perdăfuiește, perdeluiește, pescuiește, picuiește, pietruiește, pilduiește, pistuiește, pizmuiește, plănuiește, plăsmuiește, plenuiește, pleșcuiește, pliciuiește, plumbuiește, plutuiește, pomăduiește, povățuiește, prăduiește, prăznuiește, prețăluiește, prețuiește, pricinuiește, prilejuiește, primejduiește, probăluiește, propovăduiește, proteguiește, prunduiește, pudruiește, puiește, răbuiește, (se) răcăduiește, (se) răfuiește, rășluiește, rășpăluiește, răzăluiește, rânduiește, rebranduiește, reconstruiește, revizuiește, rifluește, rihuiește, rindeluiește, rițuiește, rostuieste, sălășluiește, sărăduiește, se sârguiește, schingiuește, sclipuiește, secătuiește, sfântuiește, sfātuiește, siluiește, sineluiește, slimuiește, smălțuiește, smreduiește, spânzuiește, spârcuiește, spicuiește, (se) spilcuiește, stihuiește, stivuiește, (se) străduiește, străjuiește, supraviețuiește, șanțuiește, șerfuiește, șerpuieste, șeruiește, șeveruiește, șfăruiește, șfichiuește, șicuiește, șindruiește, șinuiește, șițuiește, șlefuieste, șmirgheluește, șnuruiește, șoseluiește, șpăcluiește, șpăltuiește, șperțuiește, șpraițuiește, șprițuiește, ștăntuiește, ștempluiește, ștemuiește, știftuiește, ștoluiește, ștrečiuiește, ștuțuiește, șuguiește,	pescuiesc, picuiesc, pietruiesc, pilduiesc, pistuiesc, pizmuiesc, plănuiesc, plăsmuiesc, plenuiesc, pleșcuiesc, pliciuiesc, plumbuiesc, plutuiesc, pomăduiesc, pomăzuiesc, povățuiesc, prăduiesc, prăznuiesc, prețăluiesc, prețuiesc, pricinuiesc, prilejuiesc, primejduiesc, probăluiesc, propovăduiesc, proteguiesc, prunduiesc, pudruiesc, puiesc, răbuiesc, (mă/se) răcăduiesc, (mă/se) răfuiesc, rășluiesc, rășpăluiesc, răzăluiesc, rânduiesc, rebranduiesc, reconstruiesc, revizuiesc, rifluiesc, rihuiesc, rindeluiesc, rițuiesc, rostuiesc, sălășluiesc, sărăduiesc, (mă/se) sârguiesc, schingiuiesc, sclipuiesc, secătuiesc, sfântuiesc, sfātuiesc, siluiesc, sineluiesc, slimuiesc, smălțuiesc, smreduiesc, spânzuiesc, spârcuiesc, spicuiesc, (mă/se) spilcuiesc, stihuiesc, stivuiesc, (mă/se) străduiesc, străjuiesc, supraviețuiesc, șanțuiesc, șerfuiesc, șerpuiesc, șeruiesc, șeveruiesc, șfăruiesc, șfichiuiesc, șicuiesc, șindruiesc, șinuiesc, șițuiesc, șlefuiesc, șmirgheluiesc, șnuruiesc, șoseluiesc, șpăcluiesc, șpăltuiesc, șperțuiesc, șpraițuiesc, șprițuiesc, ștăntuiesc, ștempluiesc, ștemuiesc, știftuiesc, ștoluiesc, ștrečiuiesc, ștuțuiesc, șuguiesc, șurubuiesc, tăbluiesc, tăgăduiesc, tăifăsuiesc, tăinuiesc, tălăzuiesc, tălpăluiesc, tălpuiesc, tămăduiesc, (mă/se) tăuiesc, tălcuiesc, târnuiesc, tehuiesc, terciuiesc, tescuiesc, ticluiesc, tiuiesc, trihuiesc, tutuiesc, țarcuiesc, țarmuiesc, țepuiesc, țevuiesc, țicuiesc, țintuiesc, țistuiesc, țistuiesc, (mă/se) țicuiesc, uluiesc, unduiesc, uruiesc/urluiesc, ușuiesc, văcsuiesc, vălțuiesc, vămuiesc, văruiesc, vātuiesc, vârțuiesc, (mă/se) vârtejuiesc, vecuiesc, versuiesc, viermuiesc, viersuiesc, viețuiesc, vlăguiesc, vrățuiesc, vuiesc, zavistuiesc, zăgăzuiesc, (mă/se) zbenquiesc,
---	--

șurubuieste, tăbluieste, tăgăduieste, tăifăsuiește, tăinuiește, tălăzuiește, tălpăluiește, tălpuiește, tămăduiește, (se) tăuiește, tâlcuiește, târnuiește, tehuiește, terciuiește, tescuieste, ticluiește, tiuiește, triluiește, tutuiește, țarcuiește, țarmuiește, țepuiește, țevuiește, țicuiește, țințuiește, țințuiește, țințuiește, (se) țințuiește, uluiește, unduiește, uruiește/urhuiește, ușuiește, văcsuiește, vâlțuiește, vămuieste, văruieste, vătuieste, vântuiește, vârfuluiește, se vârtejuiește, vecuiește, versuiește, viermuiește, viersuiește, viețuiește, vlăguiește, vrăfuluiește, vremuiește, vuiește, zavistuiește, zăgăzuiește, (se) zbenguiește, zblenduiește, zburătuiește, (se) zdrențuiește, zeciuieste, zemuiește, zețuiește, zghihiuiește, ziduiește, zimțuiește, zincuiește, zvecuiește, (se) zviduiește.	zblenduiesc, zburătuiesc, (mă/se) zdrențuiesc, zeciuiesc, zemuiesc, zețuiesc, zghihiuiesc, ziduiesc, zimțuiesc, zincuiesc, zvecuiesc, (mă/se) zviduiesc.
---	---

3.1.3. Verbe fără augment (-Ø)

Subclasa a IV-a a conjugării a IV-a se caracterizează prin sincretismul între persoana a 3-a și persoana a 6-a la indicativul prezent (de exemplu, *el suie / ei suie*). În cadrul acestei subclase, un grup distinct de verbe, inclusiv o serie de verbe terminate în -ui, manifestă suplimentar sincretismul între persoana 1 și persoana 2 (de exemplu, *eu contribui / tu contribui*). Verbele din această subclasă sunt caracterizate printr-un prezent tare, respectiv prin absența augmentului -esc. Din cele 412 verbe terminate în -ui, **60** (aproximativ 14,5%) se includ în această subclasă:

EU = TU ¹	EL = EI
atribui, bâigui, bântui, (mă/te) bizui, chiui, constitui, contribui, destăinui, destitui, dezlănțui, dezvălui, distribui, dudu, gâtui, huidui, institui, iui, închipui, (îmi/îți) închipui, îngădui, înghesui, înlănțui, înșirui, învălui,	atribuie, bâiguie, bântuie, (se) bizuie, bubuie, chiuie, ciuruie¹, constituie, contribuie, destăinuie, destituie, dezlănțuie, dezvăluie, distribuie, duduie, durduie, gātuie, gurluie, huiduie, huruie, instituie, iuie, închipuie, (își) închipuie,

¹ Potrivit DOOM3, nu au forme pentru persoanele 1 și 2: a bubui, a ciuruie¹, a durdui, a gurlui, a hurui, a mișui, a pirui, a piui, a răzbubui, a trebui¹, a trebui², a ugui, a zuzui.

jupoi, mântui ² , mistui, năru, reatribui, reconstitui, redistribui, restitui, retribui, semălui, sfârcui, stăru, substitui, sudui, sui, șușui, (mă/te) tângui, turui, țiui, (mă/te) țuțui, (mă/te) zbânțui, zgudui, zurui	îngăduie, înghesuie, înlănțuie, înșiruie, învăluie, jupoaie, mântuie, mistuie, mișuie, năruie, piruie, piuie, răzbubuie, reatribuie, reconstituie, redistribuie, restituie, retribue, semăluie, sfârcuie, stăruie, substituie, suduie, suie, șușuie, se tânguie, trebuie ¹ , trebuie ² , turuie, țiuie, se țuțuie, uguie, se zbânțuie, zguduie, zuruie, zuzuie
---	--

3.1.4. Verbe cu variație (-esc/-Ø)

Un set restrâns de verbe terminate în -ui evidențiază un comportament morfologic fluctuant în cadrul conjugării a IV-a. Astfel, 13 dintre cele 412 verbe terminate în -ui prezintă variație de conjugare, manifestând atât forme cu augmentul -esc (corespunzătoare prezentului slab), cât și forme fără augment, -Ø (corespunzătoare prezentului tare):

	EU	TU	EL	EI
biciui	biciuiesc/biciui	biciuiești/biciui	biciuiește/biciue	biciuiesc/ biciue
birui	birui/biruiesc	birui/biruiești	biruie/biruiește	biruie/biruiesc
cheltu i	cheltuiesc/chelt ui	cheltuiești/chelt ui	cheltuiește/cheltu ie	cheltuiesc/ cheltuie
chinui	chinui/chinuies c	chinui/chinuiești i	chinuie/chinuiești e	chinuie/ chinuiesc
dăinui	dăinui/dăinuies c	dăinui/dăinuiești i	dăinuie/dăinuiești e	dăinuie/dăinuies c
dibui	dibui/dibuiesc	dibui/dibuiești	dibuie/dibuiește	dibuie/dibuiesc
drăcui	drăcui/drăcuies c	drăcui/drăcuiești ti	drăcuie/drăcuiești te	drăcuie/drăcuies c
mântu i¹	mântuiesc/mânt ui	mântuiești/mânt ui	mântuiește/mânt uie	mântuiesc/mânt uie
murm ui	murmui/murmu iesc	murmui/murmui ești	murmue/murmui ește	murmue/murmu iesc
piscui	-	-	piscuiește/piscui e	piscuiesc/piscui
răzui	răzuiesc/răzui	răzuiești/răzui	răzuiește/răzuie	răzuiesc/răzuie
tângui	tânguiesc/tângu i	tânguiești/tângu i	tânguiește/tângui e	tânguiesc/tângui e
târgui	târguiesc/târgu i	târguiești/târgu i	târguiește/târgui e	târguiesc/târgui e

¹ A mântui¹ = a izbăvi, a vindeca.

3.2. Verbe terminate în -ăi

3.2.1. Inventar de forme

DOOM3 înregistrează **126** de verbe terminate la infinitiv cu **-ăi**: *agrăi, bătădăi, bălălăi, bălăngăi, bănănăi, behăi, blehăi, boncăi, buhăi¹, (se) buhăi², cățai, cehăi, cepăi, chelălăi, chihăi, chiombăi, chirăi, chițai, ciorsăi, clăi, clămpăi, clăncăi, clănțai, clăpăi, clefăi, clicăi, cloncăi, colbăi, colcăi, cotrobăi, dupăi, fălălăi, flăcăi, feșcăi, flocăi, fojgăi, folfăi, fonfăi, forăi, forfăi, fornăi, ghiorăi, ghiorțai, grăi, grohăi, gurăi, hăi, hălălăi, hălpăi, hămăi, hăpăi, hătcăi, hicăi, hojbăi, hopăi, horăi, horcăi, horhăi, horpăi, hurducăi, înăclăi, înrăi, jnăpăi, lălăi, lehăi, leorbăi, leorcăi, leorpăi, lincăi, lipăi, măcăi, mătăhăi, mătănăi, mecăi, mehăi, miorcăi, miorlăi, molfăi, mormăi, moțai, mucegăi, ocăi, (olecăi), ornănăi, orăcăi, orbăi, pălălăi, pipăi, pleoscăi, plescăi, pocăi, porcăi, pospăi, pufăi, pupăi, răpăi, retrăi, ronțai, schelălăi, scrombăi, sforăi, smiorcăi, sporovăi, șontăcăi, șopăcăi, șopăi, șovăi, șovălcăi, știobălcăi, tăcăi, tălălăi, ticăi¹, ticăi², trăi, tropăi, țocăi, țopăi, țuhăi, zăgrăi, zăhăi, zărvăi, zdupăi, zornăi, zumbăi, zumzăi, zupăi.*

3.2.2. Verbe cu augment (-esc)

Din totalul celor 126 de verbe terminate în -ăi consemnate în DOOM3, **51** (adică aproximativ 40%) prezintă augmentul -esc în flexiunea de prezent. Aceste verbe se încadrează în subclasa a VI-a a conjugării a IV-a, caracterizată prin sincretismul persoanei 1 cu persoana 6 la indicativul prezent (de pildă, *eu grăiesc / ei grăiesc*) și prin utilizarea augmentului -esc la persoanele 1–3 și 6, ceea ce definește un tipar de flexiune slabă:

EL	EU ¹ = EI
<i>agrăiește, bătădăiește, bălălăiește, bălăngăiește, bănănăiește, (se) buhăiește², cehăiește, cepăiește, chihăiește, clăiește, clămpăiește, clănțăiește, clăpăiește, colbăiește, fălălăiește, flăcăiește, fleșcăiește, flocăiește, fojgăiește, folfăiește, grăiește, hăiește, hălălăiește, hătcăiește, hicăiește, înăclăiește, înrăiește, lehăiește, mătăhăiește, mătănăiește, mucegăiește, pălălăiește, pocăiește², porcăiește, pospăiește, pupăiește, retrăiește, scrombăiește, sporovăiește, șopăcăiește, șopăiește, știobălcăiește, tăcăiește, tălălăiește, ticăiește²,</i>	<i>agrăiesc, bătădăiesc, bălălăiesc, bălăngăiesc, bănănăiesc, (mă/se) buhăiesc², cehăiesc, cepăiesc, chihăiesc, clăiesc, clămpăiesc, clănțăiesc, clăpăiesc, colbăiesc, fălălăiesc, flăcăiesc, fleșcăiesc, flocăiesc, fojgăiesc, folfăiesc, grăiesc, hăiesc, hălălăiesc, hătcăiesc, hicăiesc, înăclăiesc, înrăiesc, lehăiesc, mătăhăiesc, mătănăiesc, mucegăiesc, pălălăiesc, pocăiesc, porcăiesc, pospăiesc, pupăiesc, retrăiesc, scrombăiesc, sporovăiesc, șopăcăiesc, șopăiesc, știobălcăiesc, tăcăiesc, tălălăiesc, ticăiesc², trăiesc, țuhăiesc, zăgrăiesc, zăhăiesc, zărvăiesc, zupăiesc</i>

¹ Nu au forme pentru persoana 1: *a fălălăi, a pălălăi.*

² DOOM3 nu înregistrează forma reflexivă a acestui verb.

<i>trăiește, țuhăiește, zăgrăiește, zăhăiește, zărvăiește, zupăiește</i>	
--	--

3.2.3. Verbe fără augment (-Ø)

65 de verbe din cele 126 terminate în *-ăi* se încadrează în subclasa a IV-a a conjugării a IV-a. Aceste verbe ilustrează, pe lângă sincretismul suplimentar între persoanele 1 și 2, *eu moțai / tu moțai*, și trăsătura definitorie a subclasei, și anume sincretismul dintre persoanele 3 și 6 la indicativul prezent. Verbele aparținând acestei subclase sunt caracterizate printr-un prezent tare, respectiv prin absența augmentului -esc:

EU = TU ¹	EL = EI
<i>blehăi, cățai, chiombăi, chirăi, ciorsăi, clefăi, clicăi, cotrobăi, fonfăi, forfăi, fornăi, grohăi, hălpăi, hăpăi, hojbăi, hopăi, horăi, horcăi, horhăi, horpăi, hurducăi, jnăpăi, lălăi, lipăi, mecăi, miorcăi, miorlăi, molfăi, mormăi, moțai, ocăi, onănăi, orăcăi, pipăi, pleoscăi, plescăi, pufăi, răpăi, ronțai, sforăi, smiorcăi, șontăcăi, șovăi, șovălcăi, tropăi, țocăi, țopăi, zdupăi, zornăi</i>	<i>blehăie, cățăie, chelălăie, chiombăie, chirăie, chițăie, ciorsăie, clăncăie, clefăie, clicăie, colcăie, cotrobăie, fonfăie, forăie, forfăie, fornăie, ghiorăie, ghiorțăie, grohăie, gurăie, hălpăie, hămăie, hăpăie, hojbăie, hopăie, horăie, horcăie, horhăie, horpăie, hurducăie, jnăpăie, lălăie, lincăie, lipăie, măcăie, mecăie, mehăie, miorcăie, miorlăie, molfăie, mormăie, moțăie, ocăie, onănăie, orăcăie, pipăie, pleoscăie, plescăie, pufăie, răpăie, ronțăie, schelălăie, sforăie, smiorcăie, șontăcăi, șovăie, șovălcăie, ticăie¹, tropăie, țocăie, țopăie, zdupăie, zornăie, zumbăie, zumzăie</i>

3.2.4. Verbe cu variație (-esc/-Ø)

Dintre verbele terminate în *-ăi*, 10 prezintă un comportament flexionar oscilant, alternând între formele de prezent slab, marcate prin prezența augmentului -esc, și formele de prezent tare, caracterizate prin absența augmentului (-Ø). Această dublă posibilitate de realizare morfologică reflectă o tendință de variație în cadrul conjugării a IV-a, ilustrând coexistența a două tipare concurente în flexiunea verbelor contemporane:

	EU	TU	EL	EI
behăi	<i>behăiesc/behăi</i>	<i>behăiești/behăi</i>	<i>behăiește/behăie</i>	<i>behăiesc/b ehăie</i>
boncăi	—	—	<i>boncăiește/boncăie</i>	<i>boncăiesc/ boncăie</i>
buhăi¹	<i>buhăi/buhăiesc</i>	<i>buhăi/buhăiești</i>	<i>buhăie/buhăiește</i>	<i>buhăie/bu hăiesc</i>

¹ Nu au forme pentru persoanele 1 și 2: *a chelălăi, a chițai, a clăncăi, a colcăi, a forăi, a ghiorăi, a ghiorțai, a gurăi, a hămăi, a lincăi, a măcăi, a mehăi, a schelălăi, a ticăi¹, a zumbăi, a zumzăi.*

<i>cloncăi</i>	—	—	<i>cloncăiește/cloncăie</i>	<i>cloncăiesc /cloncăie</i>
<i>dupăi</i>	<i>dupăiesc/dupăi</i>	<i>dupăiești/dupăi</i>	<i>dupăiește/dupăie</i>	<i>dupăiesc/dupăie</i>
<i>leorbăi</i>	<i>leorbăi/leorbăiesc</i>	<i>leorbăi/leorbăiești</i>	<i>leorbăie/leorbăiește</i>	<i>leorbăie/leorbăiesc</i>
<i>leorcăi</i>	<i>leorcăi/leorcăiesc</i>	<i>leorcăi/leorcăiești</i>	<i>leorcăie/leorcăiește</i>	<i>leorcăie/leorcăiesc</i>
<i>leorpăi</i>	<i>leorpăi/leorpăiesc</i>	<i>leorpăi/leorpăiești</i>	<i>leorpăie/leorpăiește</i>	<i>leorpăie/leorpăiesc</i>
<i>(se) olecăi</i>	<i>(mă) olecăi/olecăiesc</i>	<i>(te) olecăi/olecăiești</i>	<i>(se) olecăie/olecăiește</i>	<i>(se) olecăie/olecăiesc</i>
<i>orbecăi</i>	<i>orbecăi/orbecăiesc</i>	<i>orbecăi/orbecăiești</i>	<i>orbecăie/orbecăiește</i>	<i>orbecăie/orbecăiesc</i>

3.3. Verbe terminate în -ăi

3.3.1. Inventar de forme

DOOM3 înregistrează 58 de verbe terminate la infinitiv cu **-ăi**: *băcăi, băjbăi, bălbăi, băltăcăi, bărăi, bățai, băzăi, cărăi, cărcăi, dărdăi, fâlfăi, fârnăi, făsăi, fășăi, fătăi, găfăi, găgăi, găjăi, gălgăi, hăcăi, hăi, hărăi, hărcăi, hășăi, hâșăi, hătăi, mărăi, mâșăi, păcăi, pălpăi, părăi, părțai, răcăi, răgăi, săcăi, săsăi, scârțai, sfărăi, sfărcăi, smărcăi, șășăi, tărăi, țărăi¹, țârlăi¹, țârlăi², țătăi¹, țătăi², țârșăi, vâjăi, vâlvăi, zăzăi, zbărăi, zbărnăi, zgâlțai, zvăcăi, zvărăi.*

3.3.2. Verbe cu augment (-esc)

Dintre cele 58 de verbe terminate în **-ăi** consemnate în DOOM3, doar 2 prezintă augmentul **-esc** în paradigma de prezent, ceea ce indică o rată foarte redusă de integrare a acestor verbe în modelul flexionar slab specific subclasei a VI-a a conjugării a IV-a:

EL	EU = EI
<i>hăiește, hășăiește</i>	<i>hăiesc, hășăiesc</i>

3.3.3. Verbe fără augment (-Ø)

Majoritatea covârșitoare a acestor verbe, adică 56 de verbe, păstrează un prezent tare, caracterizat prin absența augmentului, confirmând tendința conservatoare în flexiunea verbelor terminate în **-ăi** și asocierea lor cu paradigme mai stabile și mai tradiționale din punct de vedere morfologic:

EU = TU¹	EL = EI
----------------------------	----------------

¹ Nu au forme pentru persoanele 1 și 2: *a cărcăi, a găgăi, a mâșăi, a pălpăi, a părăi, a vâjăi, a zăzăi.*

<i>bâcâi, bâjbâi, bâlbâi, bâltâcâi, bârâi, bâțâi, bâzâi, cârâi, dârdâi, fâlfâi, fârnâi, fâsâi, fâșâi, fâțâi, gâfâi, gâjâi, gâlgâi, hâcâi, hârâi, hârcâi, hâșâi, hâțâi, mârâi, pâcâi, pârțâi, râcâi, râgâi, sâcâi, sâsâi, scârțâi, sfârâi, sfârcâi, smârcâi, șâșâi, târâi, târșâi, țârâi¹, țârâi², țârlâi¹, țârlâi², țâtâi¹, țâtâi², vâlvâi, zbârâi, zbârnâi, zgâlțâi, zvâcâi, zvârâi</i>	<i>bâcâie, bâjbâie, bâlbâie, bâltâcâie, bârâie, bâțâie, bâzâie, cârâie, cârcâie, dârdâie, fâlfâie, fârnâie, fâsâie, fâșâie, fâțâie, gâfâie, gâgâie, gâjâie, gâlgâie, hâcâie, hârâie, hârcâie, hârșâie, hâțâie, mârâie, mâșâie, pâcâie, pâlpâie, pârâie, pârțâie, râcâie, râgâie, sâcâie, sâsâie, scârțâie, sfârâie, sfârcâie, smârcâie, șâșâie, șontăcâie, târâie, târșâie, țârâie¹, țârâie², țârlâie¹, țârlâie², țâtâie¹, țâtâie², vâjâie, vâlvâie, zâzâie, zbârâie, zbârnâie, zgâlțâie, zvâcâie, zvârâie</i>
--	--

3.3.4 Verbe cu variație (-esc/-Ø)

Dintre toate verbele terminate în *-âi* identificate în DOOM3, niciun verb nu prezintă, la nivel normativ, variație între paradigma cu augmentul *-esc* (prezent slab) și paradigma fără augment (prezent tare), ceea ce demonstrează caracterul stabil și unitar al acestei terminații în cadrul conjugării a IV-a.

3.4. Verbe terminate în *-ări*

3.4.1. Inventar de forme

DOOM3 înregistrează **73** verbe terminate la infinitiv cu *-ări*: *băjenări, bălăcări, bleotocări, bulgări, buzunări, călări, călugări, cântări, cârciumări, cenușări, colăcări, copilări, cornări, cotări, cuibări, curvășări, desproprietări, flecări, frunzări, fugări, gospodări, grădinări, hoinări, împrörietări, înstări, întări, întipări, întrezări, jări, jități, lăstări, licări, lingări, maimușări, măcelări, mărgări, mări, măscări, meșteșugări, morări, murdări, opări, păcurări, pângări, pescări, plugări, plutări, potlogări, preamări, pușcări, rări, răsări, recântări, retipări, sări, slugări, strungări, școlări, șoimări, șoricări, ștempări, ștregări, tâlhări, tipări, tresări, țândări, urmări, vâcări, vâșări, zăcări, zăhări, zări, zgândări.*

3.4.2. Verbe cu augment (-esc)

Din inventarul de 73 de verbe terminate în *-ări*, **69** urmează tiparul flexionar caracteristic prezentului slab, manifestând augmentul *-esc* în conjugarea formelor de persoana 1–3 și persoana 6. Această distribuție majoritară, reprezentând aproximativ 94,5% din total, confirmă integrarea robustă a verbelor în *-ări* în subclasa a VI-a a conjugării a IV-a:

EL	EU = EI
<i>băjenărește, bălăcărește, bleotocărește, bulgărește, buzunărește, călărește, călugărește, cântărește, cârciumărește, cenușărește, colăcărește, copilărește, cornărește, cotărește, cuibărește,</i>	<i>băjenăresc, bălăcăresc, bleotocăresc, bulgăresc, buzunăresc, călăresc, călugăresc, cântăresc, cârciumăresc, cenușăresc, colăcăresc, copilăresc, cornăresc, cotăresc, cuibăresc, curvășăresc,</i>

<i>curvășărește, desproprietărește, flecărește, frunzărește, fugărește, gospodărește, grădinărește, hoinărește, improprietărește, înstărește, întărește, întipărește, întrezărește, jărește, jitărește, lăstărește, licărește, lingărește, maimuțărește, măcelărește, mărgărește, mări, măscărește, meșteșugărește, morărește, murdărește, opărește, păcurărește, pângărește, pescărește, plugărește, plutărește, potlogărește, preamărește, pușcărește, rărește, recântărește, retipărește, slugărește, strungărește, școlărește, șoimărește, șoricărește, ștempărește, ștregărește, tâlhărește, tipărește, țândărește, urmărește, văcărește, văsărește, zăcărește, zăhărește, zărește</i>	<i>desproprietăresc, flecăresc, frunzăresc, fugăresc, gospodăresc, grădinăresc, hoinăresc, improprietăresc, înstăresc, întăresc, întipăresc, întrezăresc, jăresc, jităresc, lăstăresc, licăresc¹, lingăresc, maimuțăresc², măcelăresc, mărgăresc, măresc, măscăresc, meșteșugăresc, morăresc, murdăresc, opăresc, păcurăresc, pângăresc, pescăresc, plugăresc, plutăresc, potlogăresc, preamăresc, pușcăresc, răresc, recântăresc, retipăresc, slugăresc, strungăresc, școlăresc, șoimăresc, șoricăresc, ștempăresc, ștregăresc, tâlhăresc, tipăresc, țândăresc, urmăresc, văcăresc, văsăresc, zăcăresc, zăhăresc, zăresc</i>
---	---

3.4.3. Verbe fără augment (-Ø)

Doar 3 verbe – *a răsări*, *a sări* și *a tresări* – nu prezintă augmentul -esc în flexiunea formelor de indicativ prezent. Aceste verbe păstrează paradigma de conjugare tare, caracterizată prin absența augmentului și prin sincretismul specific subclasei a V-a, în care formele de persoanele 1 și 6 coincid:

EU = EI
<i>răsar, sar, tresar</i>

3.4.4. Verbe cu variație (-esc/-Ø)

Dintre verbele terminate în -ări, doar *a zgândări* prezintă variație în selecția tiparului flexionar, putând oscila între paradigma cu augmentul -esc (prezent slab) și paradigma fără augment (prezent tare):

EU	TU	EL	EI
<i>zgândăr/zgândăresc</i>	<i>zgândări/zgândărești</i>	<i>zgândăre/zgândărești</i> <i>e</i>	<i>zgândăre/</i> <i>zgândăresc</i>

¹ Nu are formă pentru persoana 1.

² DOOM3 nu înregistrează forma reflexivă a acestui verb.

3.5. Verbe terminate în -ăni

3.5.1. Inventar de forme

DOOM3 înregistrează **60** de verbe terminate la infinitiv cu **-ăni**: *arcăni, băcăni, bălăbăni, bălăngăni, băni, bărăni, bocăni, bodogăni, bolovăni, bombăni, buzdugăni, căftăni, căni, cărăbăni, cătăni, cătrăni, chelfăni, ciobăni, ciocăni, ciocmăni, ciondăni, clămpăni, clănțăni, clincăni, cloncăni, corhăni, crănțăni, croncăni, cumpăni, dăngăni, descumpăni, dondăni, drângăni, duhăni, dușmăni, flencăni, găităni, gologăni, hăimăni, hărtăni, hondrăni, hrăni, îmblăni, jecmăni, jugăni, măcăni, morocăni, păcăni, răcăni, răni, tălăncăni, tocăni, tolocăni, trăncăni, troncăni, țăcăni, țopârlăni, zăngăni, zdrăngăni, zdroncăni.*

3.5.2. Verbe cu augment (-esc)

Din totalul de 60 de verbe terminate în -ăni, **49** de verbe (aproximativ 82%) se încadrează în paradigma de flexiune slabă, caracterizată prin prezența augmentului -esc la persoanele 1–3 și 6 ale indicativului prezent:

EL	EU = EI
<i>arcănește, băcănește, bălăbănește, bălăngănește, bănește, bărănește, bodogănește, bolovănește, buzdugănește, căftănește, cănește, cărăbănește, cătănește, cătrănește, chelfănește, ciobănește, ciocănește, ciocmănește, ciondănește, clămpănește, corhănește, cumpănește, descumpănește, dondănește, drângănește, duhănește, dușmănește, flencănește, găitănește, gologănește, hăimănește, hărtănește, hondrănește, hrănește, îmblănește, jecmănește, jugănește, morocănește, păcănește, răcănește, rănește, tălăncănește, tocănește, tolocănește, trăncănește, troncănește, țopârlănește, zăngănește, zdrăngănește</i>	<i>arcănesc, băcănesc, bălăbănesc, bălăngănesc, bănesc, bărănesc, bodogănesc, bolovănesc, buzdugănesc, căftănesc, cănesc, cărăbănesc, cătănesc, cătrănesc, chelfănesc, ciobănesc, ciocănesc, ciocmănesc, ciondănesc, clămpănesc, corhănesc, cumpănesc, descumpănesc, dondănesc, drângănesc, duhănesc, dușmănesc, flencănesc, găitănesc, gologănesc, hăimănesc, hărtănesc, hondrănesc, hrănesc, îmblănesc, jecmănesc, jugănesc, morocănesc, păcănesc, răcănesc, rănesc, tălăncănesc, tocănesc, tolocănesc, trăncănesc, troncănesc, țopârlănesc, zăngănesc, zdrăngănesc</i>

3.5.3. Verbe fără augment (-Ø)

A bocăni, a clincăni, a măcăni și a zdroncăni, reprezentând aproximativ **6,66%** din total, nu prezintă augmentul -esc în paradigma de prezent. Acestea urmează tiparul de flexiune tare, specific subclasei a IV-a a conjugării a IV-a:

EL = EI

bocăne, clincăne, măcăne, zdroncăne

3.5.4. Verbe cu variație (-esc/-Ø)

Dintre verbele terminate în *-ăni*, aproximativ 11,66% (7 verbe) prezintă variație morfologică, alternând între forma de prezent tare (-Ø) și forma de prezent slab (cu -esc):

	EU	TU	EL	EI
<i>bombăni</i>	<i>bombăn/bombănesc</i>	<i>bombăni/bombănești</i>	<i>bombăne/bombănește</i>	<i>bombăne/ bombănesc</i>
<i>clănțani</i>	<i>clănțan/clănțănesc</i>	<i>clănțani/clănțănești</i>	<i>clănțăne/clănțănește</i>	<i>clănțăne/ clănțănesc</i>
<i>cloncăni</i>	-	-	<i>cloncăne/cloncănește</i>	<i>cloncăne/ cloncănesc</i>
<i>crănțani</i>	<i>crănțănesc/crănțan</i>	<i>crănțănești/crănțani</i>	<i>crănțănește/crănțăne</i>	<i>crănțănesc/ crănțăne</i>
<i>croncăni</i>	<i>croncăn/croncănesc</i>	<i>croncăni/croncănești</i>	<i>croncăne/croncănește</i>	<i>croncăne/ croncănesc</i>
<i>dăngăni</i>	<i>-/dăngănesc</i>	<i>-/dăngănești</i>	<i>dăngăne/dăngănește</i>	<i>dăngăne/ dăngănesc</i>
<i>țacăni</i>	<i>țacăn/țacănesc</i>	<i>țacăni/țacănești</i>	<i>țacăne/țacănește</i>	<i>țacăne/ țacănesc</i>

4. Concluzii

Analiza celor **729** de verbe din conjugarea a IV-a, selectate pe criteriul terminației la infinitiv, evidențiază câteva aspecte semnificative privind organizarea paradigmelor de prezent în limba română contemporană:

- 510 verbe (aproximativ 69,96%) prezintă augmentul *-esc* la prezent, încadându-se astfel în modelul de prezent slab specific subclasei a VI-a. Acest model este marcat de sincretismul între persoana 1 și persoana 6 (ex.: *eu pietruiesc / ei pietruiesc*) și presupune prezența augmentului la persoanele 1–3 și 6;
- 188 de verbe (circa 25,9%) nu folosesc augmentul *-esc*, păstrând un prezent tare. Acestea aparțin în principal subclasei a IV-a, caracterizată prin sincretismul 3=6 (ex.: *el ronțăie / ei ronțăie*), iar o parte dintre ele manifestă și sincretismul 1=2 (ex.: *eu contribui / tu contribui*), trăsătură tradițională a conjugării tari;
- 31 de verbe (4,13%) oscilează între ambele tipare flexionare, având atestate forme atât cu augment (*-esc*), cât și fără augment (*-Ø*), indicând variație morfologică activă.

Această distribuție confirmă că **augmentul *-esc* este majoritar în flexiunea verbală a limbii române actuale**, în acord cu tendințele morfologice identificate

anterior. Deși norma stabilită de DOOM3 favorizează augmentul doar în anumite cazuri, uzul lingvistic manifestă o tendință de generalizare a acestuia, inclusiv prin apariția unor forme care nu sunt încă validate normativ (ex. *a cotrobăi*, *a miorlăi*, *a mormăi*, *a se năru*, *a șovăi*), în timp ce modelele fără augment continuă să coexiste cu acestea în cadrul conjugării a IV-a.

Fenomenul de variație flexionară (prezent slab/prezent tare) observat la aproximativ 4% dintre verbele de conjugarea a IV-a indică un **spațiu de instabilitate morfologică**, unde schimbările pot deveni semnificative pe termen lung; comparând verbele de conjugarea a IV-a care oscilează între ambele tipare flexionare în DOOM2 și DOOM3, reținem că:

- 22 de verbe își mențin atestarea ambelor forme (cu și fără augment), indicând o tendință de stabilitate în interiorul normei: *biciuiește/biciue*, *boncăiește/boncăie*, *buhăie/buhăiește*¹, *cheltuiește/cheltuie*, *cloncăiește/cloncăie*, *cloncăne/cloncănește*, *crăntănește/crăntăne*, *croncăne/croncănește*, *dibuie/dibuiește*, *drăcuiește/drăcuiește*, *dupăiește/dupăie*, *leorbăie/leorbăiește*, *leorcăie/leorcăiește*, *leorpăie/leorpăiește*, *mântuiește/mântuie*, *murmuie/murmuiește*, *olecăie/olecăiește*, *orbecăie/orbecăiește*, *piscuiește/piscuie*, *tânguiește/tânguie*, *țacăne/țacănește*, *zgândăre/zgândărește*;
- 4 verbe își mențin atestarea ambelor forme, dar își modifică forma preferată: *biruie/biruiește*, *chinuie/chinuiește*, *clăntăne/clăntănește*, *dăngăne/dăngănește* (în DOOM3, în opoziție cu DOOM2);
- 5 verbe dobândesc statut de variație în cea de-a treia ediție, deși anterior erau considerate stabile (forma evidențiată este forma dobândită): *behăiește/behăie*, *bombăne/bombănește*, *dăinuie/dăinuiește*, *răzuiește/răzuie*, *târguiește/târguie*;
- 7 verbe renunță la variație, norma actuală favorizând o singură formă: *ciocănește/eiocăne*, *cotrobăie/eotrobăiește*, *destăinuie/destăinuiește*, *hăpăie/hăpăiește*, *horpăie/horpăiește*, *huiduie/huiduiește*, *străduiește/străduie*.

Referințe bibliografice

- Boioc Apintei, Adnana, Nicolae, Alexandru. 2019. *Dinamică flexionară verbală: studiu de corpus asupra variației -esc/-ø în limba română contemporană*, în „Limba română”, LXVIII, 4, 2019, p. 459–474.
- Croitor, Blanca. 2002. *Variante verbale literare libere: tendințe în limba română actuală*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*. București: Editura Universității din București, p. 57–76.

- DOOM 2 – ***. 2010. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*. Ediția a doua revăzută și adăugită. București: Editura Univers Enciclopedic.
- DOOM 3 – ***. 2021. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*. Ediția a treia revăzută și adăugită. București: Editura Univers Enciclopedic.
- GALR – ***. 2005. *Gramatica limbii române*. Ediția a III-a. București: Editura Academiei Române.
- Până Dindelegan, Gabriela. 1987. *Aspecte ale dinamicii sistemului morfologic verbal (perioada de după 1880)*. București: Tipografia Universității București.